

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PÁRT KOZLÓNYA.

Megjelen hetenként ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak: Helyben és postán külföldre. Egy évre 10 ft. — kr. 1/2 évre 5 ft. 50 kr. Fél évre 3 ft. — Egyes szám 10 ft.

Hirdetési díj: Öt napos hirdetés 5 kr. Nagybírói hirdetés, mint szentes több ízbeni hirdetés, akkor szerinti a legolcsóbb árért.

A horvátok s a kiegyezés.

Nem sokára megnyitják a horvát országgyűlést, s ott lesz az alkalom, hogy megmutassák a „testvérek” hozzájárulását a kiegyezéshez.

A magyar-horvát kiegyezési munkálatait a horvátok gondolkodásomódjának próbaköve, s meglátjuk akkor, hogy igazán akarnak-e velünk testvéri frigyre lépni?

Horvátországban a pártkülönbség épen annyira élére van állítva, mint nálunk. Csak hogy ott más indokok szolgálnak a tettek rugóján.

A nemzeti párt képezi az ellenzék, mely elintézi a magyar-horvát egyesülésnek ellene volt, de később felvéve politikai hitvallásába az uniót is.

A pártnak témérdek oka volt a magyar kormány elleni elkeseredésre, kivált azon időből, mikor Lónyai últ az előnkénti bársonyszéken.

Lónyai erőszakos tettei által ellenséges indulatot keltett fel a magyarok iránt. E párt pedig többségben volt Horvátországban. Hanem a térről mesterségesen uton leszerített.

Majd az unió, vagy az egyesülési kész párt vette kezébe a hatalmat; de ez nem levén a horvátok többségének természetes kifolyása, csak kiindulás volt az ottani élet.

Vége annyira ment a dolog, hogy a horvátok közbejöttével elkészítették a magyar-horvát kiegyezési munkálatait. S ez képezi a közelebről összeülendő horvát országgyűlésnek első tárgyat.

Nem közönyös dolog azért ránk nézve, hogy mikép vélekednek előre is e dologról a horvát testvérek?

Mint a hírek számulgolóznak az uniópárt szépen cserbehagyta a magyar kormányt, s egyáltalán nem töltte be a hozzá köthető reményeket.

E párt tekintélyes része b. Rauch vezérlete alatt a kiegyezés ellen működik. Azok a férfiak, kik a magyar és osztrák közösügyes szerződésnek legnagyobb bálványozói voltak, most a magyar-horvát szövetségnek, — habár ez kedvezőbb alapon köttetnek is, mint az előbbi, — hatalmas ellen-ségeivé váltak.

Es e pártért áldozta fel a magyar kormány a nemzeti pártnak rokonszenvét és bizalmát!

Ha jó forrásból származnak a Magyarországra érkezett hírek, a nemzeti párt az, mely egész házával karolja fel a kiegyezés ügyét, s a jövő országgyűlésnek leginkább csak erre lehet támaszkodni.

Bár a magyar kormány oklana e példán, s ne nézött ott az ellenzék oly szörnyetegnek, melynek már nevével is rettegni kell.

Volt idő, a mikor kettőztetett erővel igyekeztek Budapestről a horvát nemzeti pártot szétvágni, akkor midőn a nemzet nyilatkozata után ez többségben volt. S ime, most e párt többségre jutásán kellene működnie, hogy az óhajtott kiegyezés valahára létesüljön.

Meglátjuk később, mi rejlik az idő méhében?

Annyi nehézség ugyan a nemzeti párttal szemközt is van, hogy ez előbb

szerezte volna a kormányt átvenni, mint az országgyűlés megnyitását.

Ugy lehet, hogy e párt a mi példánkunk okult, a mennyiben nekünk is megígért Bécs mindent — a papíron, mikor egyezkedtünk, s mikor tettekre került a dolog, akkor sült ki, hogy a szép szavak hálójában megfogtak bennünket.

A magyar kormánynak tehát e balvélemény elosztása, főkötelessége.

Es ha így majd szerencsésen létrejön a magyar-horvát kiegyezés, akkor a magyar nemzet ismét egyik hű támaszára lel a horvát testvérekben.

Mert át fogják látni a horvátok is, hogy — a nagy világon e kívül, nincs számukra hely, s itt élni, halni kell!

Horn Ede tanársága az egyetemen — mint a „Hon” írja, — legközelebb ténnyé válik; a miniszter által erről előre biztosított.

Az adósságségítelés politikájához Kerkapoly csak annyit ér, hogy ha nincs pénz, kölcsön veszi” így kezdi a „Reform” tegnapi vezércikkét, vonatkozóan arra, hogy Kerkapoly fenakadt a kiadások tevedésében s újra 14 millió forintot akar kölcsön felvenni.

Zsedényi Ede — a tiszaí, ágost. hitvallása egyházi kerteknek folyó hó 6-án Késmárkon tartott s nagy tetszéssel fogadott beszédében többi közt a következőket mondja: „Az egyházi belbékének fontartása addig el nem apótható, míg az egyház és állam közti viszonyok rendezésére néve kiltatásba tett törvényjavaslat valódi jog törvényévé nem válik. (Élénk helyeslés.) Ha a miniszterium nem válik pes a püspököt a már fennálló törvények iránti engedelmességre szorítani, a törvényhozás feladata mindemellett ezen engedelmességet biztosítani, minélkül valódi eredményt új törvényét nem várhatunk. Addig pedig kormányunk köteles a római szent széknek, fönálló törvényeinkbe ütököz rendeltetése kihirdetését, a királyi tetszésényi jog szigorú alkalmazásával megakadályozni, — ugymin az első Ferencz, ki alatt épen a rozsnói püspököt gr. Eszterházytól a püspökség világi jövedelmei elvették, és Vik Ferdinánd királyok alatt is történt, — ha csak az állam szabadságával ki nem békíthető vatikáni hatalom fölébbségének hasznát álvatni nem akarja.”

Magyar nyelv a finn egyetemen. A kopenhágai egyetemnek az ősi felvére kiadott tanrendje szerint, dr. Thomsen az összehasonlító nyelvészet tanára. Hetenként 2 óránt át fogja az egyetemen a magyar nyelvet tanítani.

A budai varnak mint érdnek megszüntetését a honvédelmi miniszterium által tartott polgári bizottság kimondta, s véleményét ő felseje elő terjeszt.

Az orvosokhoz felhívást tett közé a belügyminiszterium. Mindazon orvos, sebész és szigorók, kik járványorvosokká kiküldetési óhajtanak, jelentkezzenek a belügyminiszteriumban; orvosok 6. sebészek és szigorók 4. ft napdíjt kapnak.

A törvényhatóságok új terület beosztása tárgyában folyó a belügyminiszteriumban a munkálatsok; a már meglevő előmunkálatsból kivesszük a következőket: „Magyarországon ideértve Erdélyt és a magyar végvidéket mindössze 52 vagy 53

megye fog alakítani, s nevezetesen Erdélyben igen nevezetes változások lesznek a terület felosztásában. A megyék nagyságának meghatározásánál figyelem lesz először is a népesség bizonyos minimumára, másodsor pedig a fizetett államadó minimumára oly czélból, hogy a házipénztár visszalátván, minden törvényhatóság önmegadózás útján saját költegeit maga fódözhesse. A kisebb sz. kir. városok közül több meg fog szüntetni, mi által a közigazgatás költségeiben 550,000 ft megtakarítatik. Ezen a megyékbe bekebelezendő városoknak valamivel több önkormányzati jog fog hagyatni, mint mivel a rendezett tanácsos mezővárosok bírnak.”

A honvédelmi ügyesség már elkészítette a katonaság elválásáról szóló törvényjavaslatot.

Margitsziget maholnap európai híre emelkedik; az ottani építmények és díszítmények nagy mérvben magokra vonják a közfigyelmet. Jószaf főherceg, a sziget tulajdonosa — a királyi család elfogadására is épített díszes nyaralót, az első erdőcske melletti nagy réten. Már azon intézkedésekkel is foglalkoznak, melyekre a hid főlepkültekor lesz szükség. Akkorra 100 elegáns omnibusz készül el, mely a sziget és Budapest közt állandó közlekedést létesít. A hídön átmenő lóvonatu vaspályát pedig összekötik a szigetbelivel, stb.

Bellumában (Olaszország) újból erős földremegés volt pénteken. Ez alkalommal ismét számos nyilvános épület s palota, — többi közt a székesegyház legnagyobb része romba dőlt.

Külföldi rövid hírek. Az angol parlamentben a y r t o n közmonka új yer benyújtotta lemondását; helyébe W. P. A d a m s t emlegetik. — Spanyolországból távirják, hogy K o k o l a fölkölt vezér ezer harczossal támadta meg K a s z t e l l o n városát; a fölkölt parancsnokai pedig felhívták a népet, hogy a nemeket által elkobzott két fölkölt hajót szeressék vissza. — A kormány megszüntette az általános megkegyelmezésről szóló rendelet hatályát. — Valencia város kegyelme megadta magát a köztársaságoknak, egyzersmind a „M e n d o z N a m e z” fregattot küldötték ki, a két letartoztatott hajó visszafogadására; de „M e n d o z N a m e z” a hajólegénység tapintatlansága folytán hajótörést szenvedett.

A montenegrói fejedelem megsebesítéséről szóló hírt alaptalannak mondják.

Külföldi lapok nem győzik di-esérni a nemzetközi jury tagjainak pesti fogadtatását. Többi közt a brüsseli Independance belge így ír erről legközelebb: „Soha még — így kezdődik a közlemény, — nem láttunk s talán nem is látunk soha oly fényes, oly elragadó ünnepeket, mint a milyen az volt, mely Pest nemes város a jury tagjai tisztelőre rendezett. A ki a kiráudatúsbán részt vett, mind el van ragadtatva még most is a fogadtatástól, melyben részesült, s a magyar vendégteretet typusá válad mindenki előtt, oly tökéletessé, a minőt csak álmodhattott valaha. . . . Meg vagyunk győződve, hogy mindnyájunk érzelmét tolmácsolják, midőn át mondjuk, hogy a pesti ünnepeket elöl-tölt napok az 1873-ki kiállítás legszebb napjai közé tartoznak.”

Helyi érdekeink. Debreczen, aug. 10. A „homokkert” címzettel s a homokkerti birtokok legnagyobb része” aláírásával a lapok 152 ik számában megjelent közlemény erőteljett czáfolat akar lenni a homokkerti hely-

setére vonatkozólag mult hó 31-én köreboas-tott igénytelten cikkemre.

Hogy mily kevés értékkel bír ezen czáfolat, azt már abból is látom, hogy annak lényegével a t. szerkesztőség sem ért egyet, mert a közleményre tett észrevételen határozottan kijelenté, hogy míg „szőlőkert” nevet visel a homokkert, állandó lakhelyül nem használható.

Megvallom, ily előzmény után már csaknem felesleges látszanék a fenförgő kérdést tovább is vitatni, főleg olyankor, szemben, kik magukat a homokkerti birtokokok legnagyob részének vallják, a kik pedig (talán egy-kettő kivételével) nem lehetnek mások, mint épen a hatóságai tilalom ellenére erőszakosan kintlakók, miről alkalman volt több előkelő s kint állandón megleteplülni nem kívánó birtokostól közvetlen meggyőződést szereshetni.

De mert a szenvedélyes hangon, — epébe mártott tollal írt czáfolat engem az ipar fejlődése által fokozódó anyagi előhaladás, és a tulajdon jog szentsége ellen küzdeleket tüntet fel: szükségesnek tartom a szövegre került kérdést — minden személyeskedés mellőzésével — egészen tárgyilagosan kiessé bővebben fejtegetni.

Az anyagi előhaladást nézetem szerint legkevésbé sem mozdítja elő az, ha a homokkertenben, mint teljesen körülkerített, és bezáró kapukkal ellátott szőlőkertben való állandó lakás megengedtetik; mert mint a tapasztalás mutatja, most is csak olyanok laknak kint, a kiknek a városban házuk nem lévén, bérlakot tartani nem akarnak s a kiknek nincs egyebet, mint azon szőlőbirtok, melynek rozant pajtájában magukat családostól meghúzták, szóval szegényebb sorsu napzamos emberek, a kik bizony a homokkertből soha sem fognak gyárvaot csinálni.

Arra nézve, hogy a homokkerti általában gyári és ipartüzelti helyül szolgálhasson, mindemellett szükséges, hogy annak egész területe szabályoztassék, ezalatt területek felosztassék, s tépás utcákkal ellátassék, már pedig ily nagymérvű művelet csak úgy vihető ke-lly meg, ha a város minden szőlőbirtokos részül, ha a város hatóság engedélye is belegyez, a városi hatóság engedélye is hozzá járul, ha a maga a város az egész terület felhasználását s értékesítését eszközöl, vagy pedig úgy, ha maga a város az egész terület az illető szőlőbirtokosoknak a nyújtandó teljes körpártás mellett kiasjátítja, a szándék megteret, és a gyári vagy egyéb ipartüzelti telephelyekül szolgáló egyes telkeket eladja.

Már hogy ezen két mód közül sem egyik, sem másik — legalább jelenleg — nem érvényesíthető; azt úgy hiszem, minden elfogultlan ember, ki városunk viszonyaival ismeretes, könnyen beláthatja.

Es ha netán a czáfolattal fellépett „homokkerti birtokok legnagyobb része” elég erősnék hiszi magát arra, hogy a homokkerti gyárvaóssá alakítsa át: ám tessék ez iránt megfontolást tenni előlálani, annak kivételőségéről az érdeket közönséget meggyőzni, és a még most csak türes köpenyül használt remény-beli tervet valósággal létrehozni; de addig, nagyon természetesen, hogy a homokkertnek szőlőkertnek kell maradni, ilyen pedig csak úgy maradhat, ha azt egy állandón kint lakó osztály folytonosan elárastva nem tartja.

Nem látom be, hogy miért sértendő a tulajdoni jog szentsége az, ha a kertben való állandó kintlakás tilalmazzatik; hiszen tudott volt ez örökös, mióta csak Debreczenben szőlőkert létezik, sőt legközelebb, midőn a homokkerti birtokosság régi kertési szabályait hatóságai felszólítás folytán újból át-dolgoztatta 1870. szept. 25-én tartott közgyűléseben egy h a n g u l a g továbbra is fen-telében egy h a n g u l a g továbbra is fen-telében az állandó kintlakás tilalmát s ezt az új kert szabályokba illesztve még 1870. nov. 18-án a városi tanácshoz beadta, azóta pedig soha ezzel ellenkező határozat a kertbirtokosság közgyűlésén nem hozott, mint erről a

keretségi jegyzőkönyvekből bárki is meggyőződhetik.

Ezek szerint tehát világos, hogy a midőn egyesek épen az ő befolyásukkal alkotott rendszabályok ellenére állandón kint laknak, s ettől a városi tanács s közgyűlés által ellátottak: ezen tilalom miatt a tulajdonjog megsértéséről nem panaszkodhatnak, mert a közbirtokosság határozata minden egyes birtokosra néve kötelező erővel bír. De ha higgadtan tekintjük a dolgot, még inkább a kintlakás sérti a kint nem lakó szőlőbirtokosok háborítlan birtoklási jogát; mert soha sem hallottuk azt, hogy ilyen szőlőkertek rendezés helykelyül szolgáljanak, s midőn már a telekükönveken is ki van tüntetve a birtok minősége, hogy a „szőlőkert” elég arra, hogy mindenki tudhassa, miszerint ott nincs falu, sem majorsági tanya, a hol állandó lakást lehetne tartani, mire néve a szőlőbirtokosság kötelező kertü rendszabályok is bővebb felvilágosítást nyújtanak.

A kintlakási tilalom tárgyában tanácsai és közgyűlései határozatok létezésén: ezeknek végrehajtása már, a közgyűlés által kimondott, s így a miniszteriumhoz intézett további felfolyamodás épen az 1870. XLII. t. cz. 4-ik §-a értelmé szerint csak birtokok kivételé tekinthető annyival is inkább, mert a tanács és közgyűlés egybehangoz határozata nem új szabályrendelet alkotásáról szól, hanem csupán a már régóta fennálló kintlakási tilalom megszüntetését czélzó kérelem elutasítását tárgyalja.

Önzéssel vádoltom azért, hogy az állandó kintlakási tilalom végrehajtását sürges-t; hiszen ezért nem durva megtámadást, hanem inkább elismerést érdemel, mert egy vélem, hogy a városnak az a jobb polgár, a ki rend és szabályok megtartása mellett emel szót, nem pedig a ki azok ellen cselekszik, mellettem a törvény, s városunk alkotmányos képviselő testületének egyhangú határozata harczol, a homokkerti birtokok ugynevezett „legnagyobb részét” ellenben a rendszabályokat lábbal tipró önérdék vezérli.

Igaz ugyan, hogy a kertbirtokosság beiegyezése folytán engedélyt nyert a közelebb lefolyt évek alatt néhány új birtokok, kinek szőlője a gyepüre nyult, hogy azt minden oldalról bekerítve, gyári vagy más ipartüzelti czélra használhassa; ebből azonban a többi birtokosra semmi vezély nem származott, mert azok, a kik kikerítkeztek, mindnyájan külön bejárásal látták el magukat kívülről, a város felől, s az ilyenek is folyvást részt vesznek a kert-ség közös terheiben; de máskép áll a dolog azon szőlőbirtokokkal, a kiknek szőlője nem a gyepüre nyult, hanem a kert belső részében fekszik, mert már itt kikerítésről szó sem lehet.

Részemről azon meggyőződésben vagyok, hogy a homokkertből mindaddig külső vagy gyári városrészt nem lehet, míg az egész kert rendszeresen nem szabályoztatik utcákra és telkekre felosztva; mikor érhetjük ezt el, a jó isten tudja s épen ezért károsnak tartom a homokkertet mint szőlős és gyümölcsös kert megsemmisíteni, és pedig nem csupán azért, mert abban minden szorgalmas gazdának még ma is jórakban van szőlője és gyümölcsöse, s ez idén is aránylag véve legelőbbséggel biztat, és rendszerint legjobb bort terem; hanem főleg azon okból is, mert városunknak egészségési szempontjából véve csak előnyére szolgál az, hogy viruló szőlőkertekkel van körülveve.

Gyári telephelyet másutt is találhatunk városunk környékén, így például a váradut-czai temető mellett és től ráta a majorsági földeken, a hol minden gazda elkülvözve bírja a magját, és szabadon építhetnek mások sérelme nélkül, lévén mindenkinek jó szles külön útja, s a levegő és víz ott is épen olyan jó, mint a homokkertenben.

A czáfolat többi részét, mint egyelőlt racionálisnak és hajlamból eredt gorbma kifogezéseket, másfélold pedig az erőszakos kintlak-pangás sépítgetésére felhozott alkoskodásokat egyszerűen visszatartom, és pedig azon kijelentéssel, hogy annak megbírálását, ha vajon a kertben lakóknak a városba beköltözése ez

TÁRCZA.

SZÜLETÉS ÉS MŰVELTSÉG.

Regény négy kötetben. Ina Schwarz Maria Zsófia. Harmadik rész. (Folytatás)

Moulin asszony megismogatta, s leírhatatlannal gyöngéd és szánakozó tekintettel vetett red.

A tanulás ez este nem ment jól. Ábrahám szórakozott és figyelmeletlen volt. Végre Gabriella küssé türelmetlen lett, és ki-nyilatkozta, hogy legjobb lenne e napon már semmit sem olvasni, hanem a következő órát megkezeszereni.

Az ifju ember ezzel nagyon meg volt elégedve, s félre tette a könyvet, hogy zenedjék. De az sem ment úgy mint máskor.

Ábrahám hedejűjének nem volt még azon tiszta hangja, mely által máskor felült, s Gabriella kísérte a zongorán annyira rosz volt, miszerint a zenegyakorlatot másik estére kellett halasztani.

Ábrahám, miután darabig Moulin asszony nyal beszélgetett, Edithel jászott, s néha néha kémlo pillantást vetett Gabriellára, ki ott ült és dolgozott — buscut veit.

E kis jelenet, melyet szavai előidéztek,

szemléletmást nem csak őt, hanem a különben vidám és pajkos Gabriellát is lehangolta.

Midőn Gabriella másnap reggel Izraliernek-hez akart menni, Ábrahám a kapuban várt red. Mikor az ifju leány meglátta, kedvetlen arezol csinált és moadt:

— Hogyan kedvesem? hisz egyszer megmondtam, miszerint nekem nem tetszik, ha rém várnakozik és engem kísér, s mind a mellett itt találok.

Gabriella, azért védtelenül tilalma ellen, mivel megakartam győződni, hogy őn nem ha-gyasszik. Egész éjjel kinzott a gondolat, misze-rint önnék oka van redm heragadni.

— Ó istenem, hiszen megmondtam önnék, miszerint nagy szolgálatot tett, midőn oly bá-talan szemembe vágta az igazságot. Azt akarja talán, hogy ezt megkedvezőjének ma?

Gabriella pajkos tekintettel nézett redre. — On keserű, Gabriella pedig láthatná, hogy én mélyen meg vagyok szomorodva?

— On? No akkor meg kell engednie, hogy közelebről vegyem arczozal nézett red. Gabriella gonyos arczozal nézett red.

— On guntt az belőlem, míg én szenvedek. — Szenved? valami szerencsétlenségért? — Nem szerencsétlenségnek mondható, hogy megmondatlan szavam miatt jó akarát elvesztettem? — No lássa újra itt vagyunk! Azt hiszi, de ha Ábrahám megjelent ugyanaz lett újra.

Ha Ábrahám vidám volt, Gabriella mo-

tán szeszélyen alapul? Valóban őn annyira Egermekes, hogy egy angult is ki hozna türelméből, hát még engem, ki az őn véleménye akart. Szóval, mindig oly vágyai voltak, melyek ellenkeztek azzal, miket amaz kimondott.

Moulin asszony látta, hogy Ábrahám e modor és bánásmód miatt, melyet Gabriella iránta tanusított, szenvedett. Megtett mindent, hogy rá vegye őt bánásmódja megváltoztatására; hanem miután több hét telt el a nélkül, hogy fáradozásának eredménye lett volna, egyszerre ellálani látzott atól.

— Ó, ki ezégen más lett irányában. — Ó, ki ezéltől igyekezett szemébe kiol-vasni a mit óhajtott, nem is foglalkozott Gab-riellával, ha a lezko után ott maradt.

Redesen ott volt az óránt, minden este eljászott vele néhány kettőt, hanem a nélkül hogy a mulhatatlannal saúkséges szavakon ki-vült mást váltott volna.

A helyett Moulin asszonynyal mulatott Ábrahám. Gyakran ott tilt Gabriella munkájára hajolva, és szavaiakra halgatott, mert mind ketten rendkívüli lelkiautomnyokkal voltak megáldva.

Midőn az ősz elütöte a nyarat, úgy tet-szett, mintha Ábrahám barátsága is eltűnt volna Gabriella iránt.

Ábrahám hedejűsége mely benyomást tett Gabriellára, nehez lenne megmondani, mert tö-kéletos közönyösséget mutatott minden iránt, mi red vonatkozott.

Többé nem tudta szeszélyeit kifejezni,

